

Jakub Bornio, Aleksandra Kuczyńska-Zonik

## Niemcy ogłaszają szczegóły sformowania brygady na Litwie

**Niemcy i Litwa ustalają szczegóły rozmieszczenia niemieckiej brygady na Litwie. Ma się ona składać z istniejących już batalionów relokowanych z Niemiec i operującej na Litwie międzynarodowej batalionowej grupy bojowej NATO. Brygada ma osiągnąć pełną zdolność bojową do 2028 r. i pełnić funkcję nie tylko wzmacniającą krajowy potencjał obronny, ale także odstraszącą. Ostateczny termin osiągnięcia pełnej zdolności bojowej zależy od woli politycznej i sprawności logistycznej po stronie Niemiec, a także w dużej mierze od samej Litwy i postępów w budowie lokalnej infrastruktury, niezbędnej do relokacji niemieckich żołnierzy.**

**Brygady NATO w Estonii i na Łotwie.** Rozbudowa zdolności NATO w państwach bałtyckich znajduje się na różnych etapach. Niemcy i Kanada jako państwa ramowe batalionowych grup bojowych (bGB), które znajdują się już na Litwie i Łotwie w ramach Wzmocnionej Wysuniętej Obecności (ang. *enhanced Forward Presence* – eFP), obrały model związany z trwałym stacjonowaniem jednostki szczebla brygady na ich terytorium. Z kolei Estonia, w porozumieniu ze Zjednoczonym Królestwem (UK), buduje zdolności w zakresie szybkiego przetrzutu brytyjskich sił zbrojnych na terytorium Estonii, tak aby w razie potrzeby podnieść poziom bGB do szczebla brygady.

Po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę UK podwoiło liczebność stacjonujących w Estonii jednostek, przetrzucając, na podstawie umowy bilateralnej, a zatem nie w ramach inicjatywy NATO, dodatkową grupę bojową. W 2023 r. dodatkowe siły zostały jednak wycofane, a działania UK skupiły się na utrzymywaniu wysokiej gotowości jednostek wyznaczonych do podjęcia potencjalnych działań w Estonii i zwiększaniu zdolności do natychmiastowego przetrzutu. Szybki przetrzut 900 żołnierzy ćwiczą w ramach manewrów Spring Storm 2023, a w kolejnych latach ta praktyka ma być utrzymywana i intensyfikowana. Brytyjczycy podnieśli także poziom dowództwa znajdującej się w Estonii bGB, tak aby umożliwić dowodzenie jednostką szczebla brygady.

Zgodnie z „mapą drogową”<sup>1</sup>, opublikowaną w lipcu 2023 r. przez ministrów Łotwy i Kanady, budowa brygady na Łotwie ma zakończyć się przed 2026 r. i doprowadzić do zwiększenia stacjonującego tam na stałe kanadyjskiego kontyngentu ramowego do poziomu 2200 żołnierzy. Dodatkowo jednostka ma być uzupełniona o wzmocnione siły z państw tworzących dziś łotewską bGB.

**Skład przyszłej brygady na Litwie i wstępny terminarz.** Władze Litwy od dłuższego czasu zabiegały o wzmocnienie obecności sojuszniczej, w tym wojsk niemieckich, na swoim terytorium („Komentarze IEŚ”, nr 871). Pomimo faktu, że minister obrony Niemiec Boris Pistorius określił brygadę mianem sztandarowego projektu *Zeitenwende*, Niemcy jako ostatnie z państw ramowych bGB znajdujących się w państwach bałtyckich ogłosiły skonkretyzowane plany związane z systemowym podniesieniem zdolności bojowych swojego kontyngentu. Sposób wdrażania poszczególnych filarów *Zeitenwende* powoduje trudności w interpretacji prawdziwych intencji niemieckiej polityki, która w zakresie rzeczywistych działań miejscami znacznie różni się od deklaracji. Trudności interpretacyjne uwidoczniły się także w kontekście projektu powołania brygady, którego materializacja stała się pewna właściwie dopiero w październiku 2023 r., kiedy to minister Pistorius przedstawił wstępne szczegóły jej powołania.

Niezależnie od faktu, że szczegółowa „mapa drogową” formowania brygady ma zostać opublikowana w grudniu 2023 r., Ministerstwo Obrony Niemiec już w listopadzie ogłosiło wstępne decyzje w tym zakresie. Trzon nowej 42. Brygady Panczernej (niem. *Panzerbrigade 42*) mają stanowić trzy bataliony. Będą nimi: 122. Batalion Grenadierów Pancernych przeniesiony z Oberviechtach w Bawarii, 203. Batalion Czołgów z Augustdorfu w Nadrenii

<sup>1</sup> Zob. <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/news/2023/07/roadmap---scaling-the-efp-latvia-battle-group-to-brigade.html> [4.12.2023].

Północnej Westfalii (obie jednostki liczące obecnie po ok. 600 żołnierzy) oraz stacjonująca już na Litwie w ramach eFP batalionowa grupa bojowa. W przypadku tego ostatniego komponentu zostanie zachowana zasada rotacyjności formujących go jednostek. Zgodnie z założeniami służba na Litwie ma być dobrowolna, co może rodzić określone problemy związane ze znalezieniem chętnych. Na Litwę zostanie również przeniesione znajdujące się na wyposażeniu ww. jednostek uzbrojenie, w tym gąsienicowe wozy bojowe piechoty Puma i czołgi Leopard 2. Przeniesienie niemieckich jednostek na Litwę powoduje konieczność reorganizacji wewnętrznej Bundeswehry, tak aby w miejscu ich macierzystego stacjonowania nie pozostawić luk. Utworzenie dowództwa brygady planowane jest na drugi kwartał, a sztabu – na czwarty kwartał 2024 r. W 2025 r. brygada ma zostać włączona do struktur wojskowych i w kolejnych latach zwiększać swój docelowy potencjał – najpóźniej do końca 2028 r. Według różnych źródeł ma to być od 3500 do 4800 żołnierzy i ok. 200 pracowników cywilnych. Wraz z formowaniem brygady będzie następowało tworzenie infrastruktury magazynowej, szkoleniowej i zakwaterowania.

**Perspektywa litewska.** Tempo rozmieszczenia brygady w dużym stopniu będzie zależeć od rozwoju infrastruktury na Litwie. W dniach 18-20 października 2023 r. odbyło się spotkanie litewsko-niemieckiej grupy roboczej, którego celem było omówienie szczegółowych kwestii, w tym zakwaterowania, transportu, logistyki czy szkoleń wojskowych. Relokacja jednostek Bundeswehry ma być połączona także z relokacją rodzin żołnierzy. Litwa i Niemcy prowadzą obecnie negocjacje, dotyczące zapewnienia przez Litwę niezbędnej infrastruktury. Wiadomo, że obok infrastruktury wojskowej, Litwa będzie musiała zabezpieczyć również tzw. infrastrukturę społeczną – szkoły, przedszkola, przychodnie i przestrzeń rekreacyjną (centra kultury). Stąd rozważane są lokalizacje w pobliżu Kowna i Wilna. Minister obrony narodowej Arvydas Anušauskas oznajmił, że obecnie planowane są trzy lokalizacje – Wilno, Rudniki (okręg wileński) i Rukle (okręg kowieński). Biorąc pod uwagę dobrowolność służby niemieckich żołnierzy na Litwie, celem jest uczynienie z Litwy atrakcyjnego miejsca nie tylko dla nich, ale również dla ich rodzin. Szczegółowy plan rozmieszczenia niemieckiej brygady na Litwie ma zostać uzgodniony do 22 grudnia 2023 r.

Za przygotowanie planu odpowiada rząd Litwy, jednak samorządy już zapowiedziały pomoc w kwestiach urbanistycznych. Burmistrz Wilna Valdas *Benkunskas* oświadczył, że odpowiednia infrastruktura mogłaby pojawić się na obrzeżach miasta. W samej stolicy mogłoby osiedlić się ok. 2000 osób, w Rudnikach – 3000. Kontynuowane są także projekty modernizacji infrastruktury wojskowej – na rozbudowę trzech kampusów wojskowych w Rokantiszkach (okręg wileński) wydano już około 230 mln euro, a jej ukończenie planowane jest w styczniu 2024 r. Także poligony w Rukli i Rudnikach zostaną w pełni wykorzystane do szkolenia niemieckiej brygady. Większość infrastruktury ma być gotowa do 2025 r.

**Wnioski.** Projekt sformowania niemieckiej brygady na Litwie stanowi jakościową zmianę w polityce zagranicznej i obronnej Niemiec. Po raz pierwszy tak duży związek taktyczny Bundeswehry będzie na stałe stacjonował poza granicami tego państwa. Ogłoszenie szczegółowego planu tworzenia jednostki dopiero półtora roku po szczycie NATO w Madrycie jest natomiast egzemplifikacją problemów wewnątrzniemieckich, związanych z niewystarczającą wolą polityczną do finansowania i rozbudowy niemieckich sił zbrojnych oraz – w szerszym ujęciu – unaocznieniem problemów ze zwiększaniem zdolności obronnych Sojuszu na wschodniej flance. Te ostatnie są z kolei kluczowe w kontekście potencjalnych zagrożeń generowanych przez Rosję, kiedy (i jeśli) ta odbuduje swój potencjał zbrojny. Odległy termin zdobycia przez jednostkę pełnej zdolności bojowej i osiągnięcia zakładanego stanu osobowego świadczy raczej o ograniczonym potencjale Niemiec w tym zakresie. Co więcej, w Niemczech musiała pojawić się refleksja, że niejednoznaczna polityka wobec wojny rosyjsko-ukraińskiej i militaryzacji wschodniej flanki NATO przekładała się na wiarygodność sojuszniczą tego państwa. Wiarygodność ta ma z kolei wymierne przełożenie, np. na istotne dla kondycji gospodarczej kontrakty zbrojeniowe, o których poza czysto rynkową atrakcyjnością oferty, decydują głównie uwarunkowania polityczne. Niewykluczone, że rządzący na Litwie wiążą zakup niemieckich czołgów Leopard 2 (list intencyjny wysłano w lipcu 2023 r.), na potrzeby nowo formowanej w ramach swoich sił zbrojnych dywizji, z gotowością Niemiec do rozbudowy brygady na Litwie. Warto dodać, że niemiecki potentat zbrojeniowy Rheinmetall planuje budowę zakładu produkcyjnego na Litwie. Szczegóły przedsięwzięcia nie są jednak znane. Z punktu widzenia władz litewskich przyszła lokacja fabryki byłaby zgodna z interesami bezpieczeństwa narodowego Litwy, zmniejszając jej zależność od międzynarodowych łańcuchów dostaw.